

РОЛЬ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ

**Алієва Анастасія,
ЗВО спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет**

Малий бізнес становить основу економічного розвитку багатьох країн, забезпечуючи створення робочих місць, стимулювання інновацій та диверсифікацію ринку. Він охоплює широкий спектр підприємницьких ініціатив — від невеликих виробництв до сфери послуг та торгівлі — і часто виступає важливим драйвером локальної економіки. У багатьох країнах саме малий бізнес формує більшу частину приватного сектора, забезпечує доходи населення та сприяє соціальній стабільності. Сучасні тенденції розвитку економіки показують, що роль малих підприємств постійно зростає. У світі налічуються мільйони малих підприємств, які разом формують значну частину валового внутрішнього продукту та активно впливають на конкурентне середовище. Вони здатні швидко реагувати на зміни в потребах споживачів, втілювати нові ідеї, відкривати нішеві напрями діяльності. Саме завдяки цій гнучкості малий бізнес часто випереджає великі корпорації в адаптації до нових економічних умов. Мале підприємництво функціонує в умовах високої мінливості середовища, де ризик виступає обов'язковим елементом господарської діяльності. На відміну від великих корпорацій, які володіють запасом фінансової міцності, малий бізнес у більшості випадків не має можливості повністю компенсувати негативні наслідки непередбачуваних подій.

Використання класифікації ризиків у статистичному аналізі дає змогу впорядкувати потенційні загрози за внутрішніми та зовнішніми критеріями, а також оцінити рівень їхнього впливу на підприємницьку діяльність. Основні групи ризиків, що підлягають статистичному аналізу, можна виділити такі:

- Підприємницькі (господарські) ризики — виникають у процесі фінансово-господарської діяльності та характеризуються невизначеністю результатів комерційних угод. Поділяються на:

- *Майнові* – пов’язані з можливими втратами майна підприємства внаслідок крадіжок, диверсій чи перевантаження технічних систем;
- *Виробничі* – охоплюють збитки від зупинки виробництва, втрати основних і оборотних засобів, ризики, що виникають під час упровадження нових технологій і обладнання;
- *Торговельні* – відображають можливість збитків унаслідок затримок або відмов у платежах, збоїв під час транспортування вантажів.

Підприємницькі ризики впливають безпосередньо на фінансову стійкість підприємства, його здатність формувати власний капітал і виконувати фінансові зобов’язання. Причинами їх виникнення можуть бути нестабільність економіки, інфляція, коливання валютних курсів, зміни державного регулювання, неадекватне фінансове управління, конкуренція та підвищення собівартості продукції. [1]

- Фінансові ризики – характеризуються ймовірністю виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходів, капіталу чи ліквідності; включають систематичні (інфляційний, валютний, процентний, податковий) та несистематичні (наслідок неефективного менеджменту) ризики; поділяються за рівнем втрат на допустимі, критичні та катастрофічні. [2]

- Маркетингові ризики – один з ключових в умовах ринкових відносин. Він зумовлений невизначеністю попиту на продукцію та ставить під загрозу саме існування підприємства. [2]

- Політичні ризики – пов’язані з політичною ситуацією. Вони виникають у разі порушення умов виробничо-торговельної діяльності та охоплюють усі ризики, спричинені адміністративними обмеженнями фінансово-економічної діяльності підприємств або зміною чинного політичного курсу; проявляються у формі націоналізації, ембарго, обмеження конверсії валюти чи частих змін податкових правил. [1]

Вагоме значення для оцінки ризиків мають статистичні показники непередбачених витрат, які безпосередньо впливають на ефективність

діяльності. У структурі виробничих витрат підприємства вони виокремлюються як матеріальні, трудові та інші. Матеріальні охоплюють безпосередні витрати виробництва і підлягають оцінці у вартісній формі, оскільки різні одиниці виміру ускладнюють їх порівняння. Трудові витрати пов'язані з втратою робочого часу через непередбачені обставини — травми, хвороби чи соціальні фактори. Фінансові включають прямі збитки від затримок платежів, простроченої заборгованості або зниження цін на продукцію. До інших відносять витрати, зумовлені інфляційними процесами. Їхня оцінка має здійснюватися у певні проміжки часу — рік, півріччя чи місяць. [1]

Оцінка їх у вартісній формі дозволяє визначити частку непродуктивних витрат у загальному обсязі й виявити ті статті, які створюють найбільшу загрозу стабільності підприємства. Водночас статистичні показники забезпечують можливість виокремлення головних витрат від другорядних, що є необхідною умовою раціоналізації управлінських рішень.

Статистичний показник являє собою кількісно-якісну характеристику соціально-економічних явищ і процесів. Кількісний аспект відображає розміри, абсолютну та відносну величину показника, а якісний — сутність показника в конкретних умовах місця і часу. [3]

На етапі проектування показників здійснюється їх логічне й статистичне обґрунтування: перше передбачає теоретичний аналіз економічних категорій, друге — методологію кількісного вимірювання.

В управлінні малим бізнесом важливим є не лише накопичення показників, але й їх системна організація. Система статистичних показників виступає цілісним механізмом, який дає можливість характеризувати рівень, динаміку та ефективність господарської діяльності. Цілісність системи та взаємозв'язки між її основними елементами забезпечуються показниками, що є однаковими для підсистем і групуються з метою характеристики результатів діяльності. [3]

Статистичні показники в управлінні ризиками малого бізнесу виконують функцію об'єктивної бази для аналізу та прийняття рішень. Вони дозволяють оцінювати стан підприємства в динаміці, зіставляти результати з нормативними

або плановими значеннями та визначати відхилення, які можуть свідчити про виникнення ризикових ситуацій. Використання статистики створює можливості для виявлення закономірностей у розвитку подій і кількісного вимірювання їхніх наслідків.

Застосування статистичних методів забезпечує більш структурований підхід до управління: ризики можна класифікувати, визначати їх інтенсивність і частоту прояву, оцінювати вплив на фінансові результати, сприяючи на формування системи управління, де ризик розглядається не як неконтрольований фактор, а як процес, що піддається вимірюванню та регулюванню. Використання статистики забезпечує підприємства інструментами для зниження невизначеності та підвищення обґрунтованості управлінських рішень. Для малих компаній це стає запорукою раціонального використання ресурсів та збереження стабільності навіть у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>
2. Класифікація ризиків. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/26510/>
3. Передумови формування системи статистичних показників. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7295036/page:13/>

*Науковий керівник: Горобченко О.А.,
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет*